

Az erzsébetbányai (Románia) ércbányászat, kohászat

RÉTHY KÁROLY ny. geológus



Az egykori Szolnok-Doboka vármegyéhez tartozó Oláhláposbánya, későbbi nevén Erzsébetbánya (Băiuț), ahol az ókortól folyik érckitermelés és kohászat [12], s amely az aranymosás, az ércbányászat, a kohászat és a fém-megmunkálás kapcsán létesült, Nagybányától nyolcvan kilométerre K-DK-re, a Fenyves tető (1353 m) közelében eredő Lápos folyó forrásvidékén, a Lápos-hegységben található.

Erzsébetbánya neve a történelem során többször változott. Ezt a területet, melynek első birtokosai a Bánffy-család ősei voltak, először 1315-ben „Lapos Bania” néven *Károly Róbert* király (1301-1342) azon oklevele említi, amelyben a települést és az itteni aranybányákat, amit tőlük valószínűleg László vajda vett el, a *Bánffy Dénes* fiainak, *Tamásnak* és *Istvánnak* visszaadta. Majd 1390-ben és 1392-ben, amikor *Zsigmond* magyar király (1387-1437), *Simon bán* fiainak, *Jánosnak* és *Istvánnak* a Lápos vidéki (districtu) hegyekből az arany- és ezüstércekből a fejedelmet megillető dézsmát elengedi, és részükre új adománylevelet adott. 1630-ban Lápos Banya [7], s a többségében románok lakta települést 1791-ben már Olah-Lapos-Banya néven említik [5]. S 1832-ben *Michael Joseph Bielz* erdélyi természettudós is Oláhláposbánya néven említi, csak 1910 után nevezték a települést Erzsébetbányának [10, 14]. Az elbeszélések szerint *Hunyadi János* felesége, *Szilágyi Erzsébet* (1410-1483) tiszteletére nevezték el, aki miután 1456-ban megörökölte Nagybányát s Felsőbányát, az erzsébetbányai aranybányák is a tulajdonába kerültek [15].

Az Erzsébetbánya környékén feltárt régészeti leletek arra engednek következtetni, hogy ez a terület már a felső-paleolitikumtól lakott, s az ókortól folyt itt aranymosás és bányászat, amit a rómaiak is folytattak [12, 13]. Ezt erősítik, hogy a Lápos völgyében több helyen bronzkori leletek kerültek elő, és *Szendrei János* archeológus és *Primics György* geológus barbár sírok nyomait fedezték fel [7]. Valamint a környéken található ismeretlen korú régi bányák, horpák sokasága, és ércolvasztó-hely [18], s az a római időkre emlékeztető „ércörlő malomkő”, amit a Batizára vivő patak medrében találtak [12]. Vagyis az erzsébetbányai arany- és ezüstbányák, melyeket hosszú ideig a kapnikbányai bányák részeként tartottak számon, az ottani bányákkal hasonló hírűnek és régieknek mondhatók. Mint *Koch Antal* kolozsvári geológus és minerológus professzor írta, a Lápos folyó medréből Berkeszpataknál és Rogoznál még a későbbi századokban is mostak aranyat [8], amit az erzsébetbányai aranymosás egy korábbi szabályozása is megerősít.

Mint láthattuk, Erzsébetbányán az aranymosás és az ércbányászat már az ókorban elkezdődött, s folytatódott a rómaiak idején, és kisebb-nagyobb megszakításokkal a honfoglalás utáni időkben is. Ekkor ez a

terület és az itteni aranybányák a Tomaj nemzetségből származó Bánffy-család őseinek tulajdonába került. A család első okleveles őse *Dénes*, hasonló nevű fiát 1222 és 1241 közt említik. Majd 1349-ben egy Besztercén kelt levélben *András* mester, a székely, brassói, szatmári és máramarosi főispán arra kéri a gyulafehérvári káptalant, hogy küldje ki hites emberét, hogy *Oroszfői István* fiát iktassa vissza a Lápos nevű földje birtokába, melyet tőle a kapniki és waldhütti szászok foglaltak el. S az itteni bányák még 1393-ban is a *Bánffy*-család osztatlan birtokában voltak, amit *Simon* bán fiai műveltek [7].

Majd 1444-46 közt a Tiszától minden keletre fekvő terület *Hunyadi János* tulajdonába került, 1456-ban Nagybányával és Felsőbányával az erzsébetbányai aranybányákat is *Szilágyi Erzsébet* örökölte, s azok 1458-ban Mátyás király tulajdonába mentek át [2]. Ez a terület 1553-ban Csicsóvár tartozéka volt, ahol ekkor csak ezüstbányákat említenek, melyeket egy *Ádám* nevű beszercei polgárnak adtak ki haszonbérbe [7]. *Báthory István* idején az Erdélyben élő olaszok is próbálkoztak Erzsébetbányán bányát nyitni [4]. 1583-ban pedig *Báthory Zsigmond* az oláh-láposi ezüstbányákat *Grisson Jakab* és *Marconio Rocco* olaszoknak adta 500 tallér fejében haszonbérbe, s hogy munkásokban se szűkölködjének, ezért Oláh-Lápost, e bányák szomszédját is egy évre nekik adta haszonbérbe [7].

Báthory Zsigmond erdélyi fejedelem 1584-ben és 1588-ban *Herberstein Felicián* nagybányai szerződését meghosszabbította és Kapnikbányát is bérbe adta, s mint Kapnikhoz tartozó részt, Herberstein az erzsébetbányai bányákat is bérbe kapta [4, 7], melyek ekkor a láposi uradalomhoz tartoztak. Majd 1615-16-ban *Bethlen Gábor* erdélyi fejedelem (1613-1629), *Lissibona Gerhardnak* és másoknak is megengedte, hogy ércbányákat nyissanak itt, s az azokból befolyó jövedelmet a bányák művelésére fordítsák, de az arany és ezüst nyolcadát neki adják át. Ekkor Erzsébetbányán *Lissibona Gerhard* is nyitott bányát, s vett művelés alá [15]. *Apaffy Mihály* pedig 1679-ben ezt a területet, melyet *Bánffy Dénes* bírt, özvegyének, *Bornemisza Katalinnak* adja zálogba, s 1694 és 1721 közt *Bánffy György* birtokolta [7].

Miután 1735 körül egy lakatlan völgyben újabb arany- és ezüstlelőhelyeket találtak, Kapnikbányáról többen települtek át Erzsébetbányára. Így 1766-ban az

itteni aranybánya már két stolnából (táró, altáró) állott, amit a nagybányai bányaigazgatóság által a kincstár kezelte. Miután 1769-ben Erzsébetbánya hivatalosan is a kincstár kezelésébe került, és az itteni bányaművelés kezdett rendszeres lenni, *Mária Terézia* 1777-ben Erzsébetbányát és az ottani bányákat 99 évre, vagyis 1876-ig a nagybányai bányaigazgatóságnak adta zálogba. Az első itteni tisztségviselő *Fuchs János* Berg- und Hütten-schaffner (bánya- és kohóirányító) volt, utána *Johann von Baum Bergmeister* (bányamester) nevét említik (1778), aki Kapnikbányáról jött át. Őt 1782-ben *Ertzl Ignác* s *Skultéty András* követte az Erzsébetbányai Officium Montanum igazgatói székében. Majd 1785-ben *Kutscherfeld Ignác*ot nevezték ki, aki 1789-ben itt is hunyt el. A megmaradt adatok szerint Erzsébetbányán nagyobb mértékű érctermelés csak 1787-ben kezdődhetett el, miután önálló üzemvezetése lett [16], és 24 bányászcsaládot telepítettek át Kapnikbányáról, és újabb szakmunkások érkeztek a Felvidékről [7]. Az ebben az időben, vagyis 1788-ban született rendelet is az Erzsébetbányai aranymosások szabályozásáról szól. (Schmidt: II. Abteil., XVIII. k. 40 p.). *Kutscherfeld Ignác*ot *Peralgus Antal* (1789-1791) követte az Erzsébetbányai Officium Montanum élén [7]. S 1791-től, amikor Erzsébetbánya már Kapnikbányával és Láposbányával hasonló értékű ezüstöt termelt [6], az itteni bányákat és kohókat *Glutt Venczel de Herlen*, majd *Szurkai János* vezette [7].

Utána az Erzsébetbányai bánya- és kohómű élére *Blaschka Venczel* bányatanácsos, s 1839-41-ben *Szakmáry Samu* miniszteri tanácsos került [7]. Majd 1841-43-ban *Rébay József* lett a Berg- und Hüttenverwalter (bánya- és kohógondnok) [3]. Őt *Hoffmann Frigyes* kohónagy (1843-59) váltotta. Utána 1868-ig *Kunczl Sándor* bányatanácsos és *Palmer András* volt Erzsébetbányán a bánya- és kohóhivatal vezetője [7], aki Magyarországon elsőként vezette be az aranyércek klóros pörköléssel való előkészítését, és valósította meg a *Péchy Antal* által 1863-ban tervezett közép- és zúzóérc feldolgozására szolgáló ércelőkészítő üzemet [15].

Erzsébetbánya akkor érte el virágzásának tetőpontját, amikor az itteni bányánál 1869-ben megtervezték a vízoszlopos vízhúzó-gépet és átalakították a szállító-gépet [17], és az arany, ezüst mellett jelentős mennyiségű ólmot is termeltek. 1870 és 1873 között *Berks Nándor* lovag, 1873 és 1875 között pedig *Szaitz János*



volt az Erzsébetbányai bánya- és kohóhivatal élén [1, 7]. Ekkor, vagyis 1876-ban az itteni bányákból 45,8 kg aranyat és 496,4 kg ezüstöt termeltek ki [13].

1878-tól *Lacheta János* volt az Erzsébetbányai bánya- és kohóhivatal élén [1], amikor a horgaspataki kohómű is az Erzsébetbányai bánya- és kohóhivatal irányítása alá került. Erzsébetbányán 1879-ben már 52,2 kg aranyat, 691,2 kg ezüstöt, 54.160 kg rézet és 94.600 kg ólmot termeltek [10]. S Erzsébetbányán és Horgaspatakán 1881-ben már két nagy olvasztó, négy középolvasztó és egy pörköltő üzemelt [7]. Ezekben az években már hosszabb ideje a 2-10 m vastag „Isteni gondviselés” polimetallikus telér állt termelés alatt, ami 250 m mélységig volt lefejtve [10, 15].

Lacheta János után 1884 és 1891 között *Debreczeny József* és 1892-93-ban újból *Lacheta* volt az Erzsébetbányai bánya- és kohóhivatal vezetője. *Gesell Sándor*, a Magyar Állami Földtani Intézet (MÁFI) geológusa ezekben az években végezte el Erzsébetbánya és vidékének bányageológiai felvételét, amit a MÁFI 1893-as Évi Jelentésében tett közzé.

1893-tól 1903-ig *Laszke Győző* főmérnök volt az Erzsébetbányai bánya- és kohóhivatal élén, aki itt is hunyt el. Őt 1904 és 1905-ben *Szellemey László* főmérnök követte, utána pedig 1918-ig *Joós Lajos* főmérnök vezette az itteni bánya- és kohóhivatalt [1]. Ezekben az években korszerűsítették az ércelőkészítő-művet és a kohóvölgyi kohót (1908) [10]. A magyarországi bányaigazgatás 1881-ben történt átszervezése után, egészen 1918-ig Erzsébetbánya és Kohóvölgy a nagybányai bányakerületi igazgatósághoz tartozott [9].

Ackner Michael a „Mineralogie Siebenbürgens, mit geognostischen Andeutungen (Hermanstadt, 1855)” című munkájában, Erzsébetbányáról az: Isteni gondviselés, József, Mariahilf, Maria Heimsuchung teléreket s a Gura Batizului és Macska bányákat, valamint a Fehér-völgyi ércesedést említette, és az itt előforduló ásványokat is számba vette. Mint írta: „az Isteni gondviselés telérben az arany, lemez és sodrony formájában is jelen van”. *Szellemi Géza*, a nagybányai bányakerület főmérnöke pedig 1894-ben arról írt, hogy Erzsébetbánya régi bányatárnái a következők voltak: „a János, Francziska, Blaska, Tűz és a Kutatótárna, a Fehér-völgyben a Clementi és a József tárna. Újabbak: a Szentháromság akna, az Isteni gondviselés és a Brenner altárna” [15]. A helyiek a Hell-tárnát, a

Sándor és a Varátik (Văratec) tárnákat, valamint az Antoni bányát említik még. *Oblatek Béla és György Gusztáv* pedig 1912-ben „A nagybányai bányakerület monográfiája” című munkában azt írták, hogy az erzsébetbányai bányamű öt bányaterülettel rendelkezett: Az ősi Isteni gondviselés, a borkúti „Antal és Péter-Pál” bányaterület, a Zakariás táró bányaterület, a Varátyik-hegy bányaterülete s a Rákosfalva (Poiana Botizii) és Batiza (Botiza) közti hegység területe [12].

- Az Isteni gondviselés bányaterület az Erzsébetbánya fölötti hegységben, a Leorda-i és Fehér-patak közt található, ahol a bányavölgy mindkét oldalán hatalmas külszíni művelés nyomai, horpák találhatók, ami régi szervezett bányaművelésre enged következtetni [12]. Erről a területről Woditska azt írta, hogy itt a felsőbb szinteken található érc 1000 mázsánként 400 g aranyat is tartalmazott [17].
- A Borkúti bányaterület a bányavölgy és a Fehér-patak közt található, ahol régen szintén magánbányák voltak hányókkal, horpákkal, ami jelentős bányamunkálatokra utal [12].
- A Zakariás (László) bányaterület a Fehér-pataki völgyben, a kincstári gát alatt található, ahol régi felhagyott magánbányák voltak, amit 1898-ban a kincstár kapott meg [12].
- A Varátyik bányaterületen is régi (három) horpa vonulat s régi bányák nyomai mutatkoznak. Itt a Jelenszky táró fölött a Teréz-bánya művelési horpái és a Batiza-i bányák nyomai láthatók. Ahol a Batizára vezető patakban egy a római időkre emlékeztető „ércőrlő malomköre” találtak, ami az itteni bányák régi múltjára utal. Ezt a bányaterületet Lajos, Alba és Margit név alatt, 1899-ben foglalták le az erzsébetbányai kincstári bányászat részére [12].
- Rákosfalva (Poiana Botizii) bányaterületét az erzsébetbányai kincstári bányászat részére szintén 1899-ben foglalták le [12].

Erdély 1919-es Romániához való csatolása után az erzsébetbányai érctermelés egy rövid idejű visszaesést mutatott, majd 1921-től egy nagyobb lendületet vett, s 1925 után, mint Románia más területein, újból alaposan visszaesett, annak ellenére, hogy 1932-ben egy új ércfeldolgozó üzemet építettek [1]. Miután 1940-ben a területet visszacsatolták Magyarországhoz, az erzsébetbányai bányák, az ércelőkészítő és kohók, újból a magyar államkincstár tulajdonába kerültek. Utána az erzsébetbányai és kohóvölgyi bánya- és kohómű vezetője *Szepesváry Béla* főmérnök (1942) volt, őt 1943-44-ben, *Georgieff Doseff Traján* (*Georgiev Dose Traian*) bányamérnök, bányatanácsos követte. Ekkor, vagyis 1941 és 1944 között, főleg miután 1943-ban az ércfeldolgozó üzemet is kibővítették, az itteni érctermelés újból egy dinamikusabb fejlődést mutatott [1].

A második világháborút és az 1948-as romániai államosítást követően 1956-ig két bányaterületen (Varátik és Brenner), a telérek feletti részen a TPDMN kutatóvállalat végzett kutatásokat.

Ezt követően 1970-től 1993-ig a Nagybányán szé-

kelő máramarosi földtani kutatóvállalat, az IPEG (Intreprinderea de Prospectiuni și Explorări Geologice) végzett kutatásokat Erzsébetbánya több bányaterületén a nagybányai Bányászati Tröszt (Trustul Minier) felügyelete alatt álló E. M. Băiut (Exploatarea Miniere Băiut) érckitermelő vállalat tevékenységével párhuzamosan, ami a II. világháború utáni évektől a Nagybánya környéki bányák 2006-os bezárásáig állt termelésben.

A Sztrimbul (Strîmbui) és a Leorda patakok közt fekvő, s Erzsébetbányához közeli Horgospataka vagy Kohóvölgy (Strîmbu-Băiut) település, amely szintén az erzsébetbányai Officiu Montanum-hoz tartozott, valószínű, hogy Erzsébetbányával azonos időben jöhetett létre. Azonban egyes adatok szerint ez a település csak 1730 körül, a vaskohászat kapcsán létesült [7], annak ellenére, hogy a régészek bronz- és vaskorszaki leleteket tártak fel a környéken [13]. Horgospataka (Kohóvölgy) 1769-ben, az itteni vaskohóval együtt, a királyi kincstár kezelése alá került. Ennek ellenére nevével először csak 1775-ben találkozhatunk, amikor az erzsébetbányai bányákat a kapnikbányai Officiu Montanum felügyelete alá rendelték, s a két település, Oláhláposbánya és Horgospataka Lápos-Debrekkel együtt fizette adóját. Erzsébetbánya és Kohóvölgy, valamint az itteni bányák, kohók 1820-ban és 1830-ban a nagybányai bányakerületi igazgatósághoz tartoztak, és bányászok, kohó- s erdőmunkások laktak [7]. Miután 1847-ben a vastermelést Kohóvölgyről áttették Rójahídjára, és az itteni kohót átalakították nemesfémek olvasztására, az Erzsébetbányán kitermelt érc egy része is a kohóvölgyi kohóba került [11, 12].

1878-tól, miután az itteni kohászatot teljes mértékben áthelyezték Horgaspatakára, itt vízerőre berendezett fúvóval nagy kohó, pörkölő ház, kovácsműhely, kémlőház s Au, Ag, Pb és Cu-tisztító volt. Annak ellenére, hogy az erzsébetbányai kohót csak 1883-ban bontották le, az 1930-as évekig az Erzsébetbányán kitermelt ércet, teljes mértékben Horgaspatakon dolgozták fel [7]. Itt miután 1849. április 18-án felszentelték a Kossuth-kohót *Stoll Károly* lovag vezetése alatt, a magyar szabadságharc számára a környező falvakból összegyűjtött harangokból agyúkat öntöttek [11].

Horgospatakaról *Hauer Franz* és *Foetterle Franz* 1855-ben a Csizma bányát említik. *Hauer Karl* 1865-ben a Podului ércesedést, és *Maderspach Livius* 1880-ban a láposi völgyben található Sibilla telért említi. A Magyar Bányakalauzból pedig megtudhatjuk, hogy 1881 és 1918 között Horgospatakon (Kohóvölgyön) a Kelemen-völgyi Miklós Bányatársulat állt termelés alatt, amely aranyat és ezüstöt tartalmazó ércet termelt. A Horgaspataki Henrik Bányatársulat pedig 1905 és 1918 között működött, amely polimetallikus ércet termelt [10]. A Bánya pedig 1911-ben arról számolt be, hogy Kohóvölgyön a Rotunda-hegy alján lévő „Gézia” nevű magánbánya 1911-ben szűnt meg, miután egy régi lefejtett művelésbe tört [14]. De az egykori erzsébetbányai és kohóvölgyi bányáknak mára már csak az emléke maradt.

IRODALOM

- [1] BKL 1897, 1903, 1909, 1918, 1944, s Magyarország cím- és névtára 1881-1918
- [2] *Bobory D.*: Felician von Herberstein (1540-1590) stájer főúr rövid életrajza és magyar kapcsolatai David Reuss gyászbeszéde alapján. Lymbus, 2005, Országos Széchényi Könyvtár.
- [3] *Der Bergwerksfreund: ein Zeitblatt für Berg- und Hüttenleute, für...* (5 köt.). 1843. p. 155
- [4] Erdély története (I. köt.) – Az erdélyi fejedelemség első korszaka (1526-1606). Akad. Kiadó, Budapest, 1986.
- [5] *Geographisches Handbuch von dem österreichischen Staate: Ungarn...* 1791. p. 218.
- [6] *Journal für chemie und Physik*, 1834.
- [7] *Kádár J.*: Szolnok-Doboka vármegye monográfiája (I-V. köt.). Ds, 1901.
- [8] *Koch A.*: Erdély ásványainak kritikai átnézete. Kolozsvár, 1885. p. 37.
- [9] *Levéltári Közlemények*, 55 (1984) – A bányagazgatóságok végleges szervezete 1881-1918. p. 203
- [10] Magyar Bányakalauz 1881-1914.
- [11] 1848-1849 Nagybányán (szerk. Balogh B.). Teleki Társaság, Nagybánya, 2014.
- [12] *Oblatek b. & György G.*: A nagybányai bányakerület monográfiája. Nagybánya, 1912. p. 46-59.
- [13] *Réthy K.*: Honfoglalás előtti ércikitermelés és kohászat Nagybánya vidékén. BKL-Bányászat, 2010/1. p. 27-28.
- [14] Nagybányai Hírlap 1911/4; A Bánya 1911/20; Révai Nagy Lexikona 6. kötet.
- [15] *Szellemly G.*: Nagybánya és környéke bányászata – in Nagybánya és Környéke (szerk. Palmer K.). Nagybánya, 1894. p. 104-107.
- [16] *Szellemly L.*: Az oláhláposbányai m. kir. bányászat – in A nagybányai m. kir. bányagazgatósági kerület monográfiája (szerk. Woditska I.). Nagybánya, 1896. p. 229-237.
- [17] *Woditska I.*: A nagybányai m. kir. bányagazgatósági kerület monográfiája. Nagybánya, 1896. p. 10.
- [18] *Roska M.*: Erdély régészeti repertórium I. Óskor. Kolozsvár, 1942. p. 213.

RÉTHY KÁROLY 1935-ben született Margittán (Marghita, Románia). 1963-ban szerzett kutató-geológusi diplomát a Kolozsvári Tudományegyetemen, 1969-ben közgazdasági szakvizsgát tett. 1963-tól Miszt- és Laposbányán volt geológus, 1967-1986-ig főmérnöki beosztásban. A kolozsvári és a bukaresti egyetemek, valamint a nagybányai főiskola megbízásából egyetemisták nyári gyakorlatait vezette, ill. diplomamunkáik tudományos irányítója volt. Több könyv, tudományos és ismeretterjesztő cikk szerzője, társszerzője.

Babócsa története időrendben

2017 márciusában a Magyar Olaj- és Gázipari Múzeum Közleményei 51. kötetében jelent meg *Dr. Laklia Tibor* szerkesztésében „Babócsa története időrendben” c. könyve azon községről, mely 1955 áprilisában felkerült a magyar szénhidrogén-termelés térképére. A *Rosta Ferenc* és *Szűcs László* főfűrészmester vezette fűrészcsoport a GB-2 (Görgeteg-Babócsa) jelű fűrészi ponton földgázt talált. Ez az év számomra is örökre emlékezetes maradt, mert mint III. évet végzett olajmérnök hallgató egy hónapos praximat 1955 júliusában Babócsán töltöttem, ahol két fűrészerendezés dolgozott. A másik berendezésnél *Krisztek* főmester irányította a munkát. Nagyon sok olajipari vezetőt ismerhettem meg ott. 2007-ben családommal Babócsán jártunk, egy csodálatosan új községet találtam.

Babócsa a déli határ közelében, a csodálatos Duna-Dráva Nemzeti Park területén fekszik. Ma már az Európa hírvé narciszosáról híres, a község címerében is megjelenik a narciszt tartó arany griffmadár.

Dr. Laklia Tibor Babócsa iránti „szerelme” régóta ismert. A most megjelent könyv 54 irodalomjegyzéket sorol fel, és ebből négynek ő a szerzője. A könyv szerzője nemcsak hazánkban elismert kiváló gázipari elméleti és gyakorlati szakember, de kiváló történész is, amit eddig is bizonyított, de ez a könyv tette fel az „i” betűre a pontot.

A könyv ajánlását Tóth János, majd az „Előszó”-ban a szerkesztő írja meg, hogy mi vezérelte e könyv megírását.

Ezt követően az alábbi fejezetek olvashatók:

I.	Óskor, kelták-rómaiak	- 456
II.	Avarok és délszláv migráció	456-800
III.	A IX. század: a nagy változások kora	800-894
IV.	A honfoglalás és az új rend	894-1010
V.	A „Tibold korszak” három évszázada	1010-1395
VI.	A Marczaliak Babócsa új urai	1398-1495
VII.	A Báthoriak Babócsán	1489-1566-1605
VIII.	Török világ Babócsán	1566-1690
IX.	Másfél évszázad, öt birtokos	1690-1842
X.	A gróf Somssich család Babócsán	1842-1945
XI.	A mi századunk – két világháborúval	1810-2010

Függelék: 132 oldalon a könyvben szereplő családokról, a vasútról, a sportról, a „határsáv”-ról, a gáziparról, a Rinya patakról írva egy történelmi séta keretében mutatja be Babócsát.

Forrásjegyzék: A Magyar Olaj- és Gázipari Múzeum rövid története

Színes fotók

A szerkesztésben közreműködött *Szilágyi Teréz*, *Szép András* és *Tóth János*, a kiváló nyomdai munka a Pátria Nyomda Zrt. (Budapest) dolgozóit dicséri. A könyv megvásárolható a Magyar Olaj- és Gázipari Múzeumban (8900 Zalaegerszeg, Wlassics Gyula u. 13.; tel.: +36 92 313-632; e-mail: moim@olajmuzeum.hu és a Fekete Arany Klubban (1111 Budapest, Bartók Béla u. 34.; tel.: +36 30 322-6131; e-mail: fak.pub@gmail.com).

Dr. Horn János